

Grozna požarna nesreča v japonskem mestu Hakodate, ki je zahtevala nad 1000 smrtnih žrtev.

družbe. Občnemu zboru je prisostvoval tudi kmetijski referent g. Lipovec iz Dolnje Lendave. V kratkih besedah je orisal pomen kmetijske družbe in nato predal besedo gostilničarju Skobernetu. Podružnica ima doslej 25 članov, a upajmo, da jih bo kmalu več.

Dolnja Lendava. Pred kratkim je bila tukaj ustanovljena knjižnica, ki je prejela iz Ljubljane okrog 1000 knjig. Knjižnica začasno deluje v prostorih narodne šole, ker še posebnega poslopja knjižnica nima. Ljudje kažejo za knjižnico veliko razumevanja in pridno segajo po knjigah.

Lipa. Majhna vasica, ki nosi čisto slovensko ime. Pa kakor je majhna, je vendar tudi živahna. Ta slovenska vas slovi kot vas tiho-tapcev - švercarjev imenovanih. Sicer ni nič čudnega, kajti blizu je madžarski meji in v današnjih dneh krize je dober vsak dinar, ki si ga človek prisluzi. Saj vendar zaslužka ni nobenega, človek pa rabi denar zase in za svoje otročičke, ki stalno prosijo: »Ata kruha, mama kruha!« Da bi omogočili obstanek sebi in svoji družini, se kaj radi napotijo hrabrejši možakarji in krepki fantje čez madžarsko mejo in prinesajo tobaka ali kakih cenajših stvari, ki jih tu spravljajo pod roko v

promet. Toda oko postave je čuječe in tako podjetje se le redkokedaj posreči. Tudi prejšnji teden so ujeli več šmuglarjev in jim odvzeli ves tovor, a kazen jih še čaka.

Hotiza. »Odprta noč in dan so groba vrata«. Pretekli teden je umrla hčerka znane gostil-

Ogromen obroč iz gumija za kolo hollandskega potniškega letala.

ničarke Lize, ki je bila omožena z g. Horvatom. Zapustila je osem otrok, med katerimi je najstarejši star šele 14 let, in mladega moža. Zalujočim naše sožalje!

★

DRUŠTVENE VESTI

Boj za mladino.

Vzgoja mladine je izmed glavnih spornih točk med hitlerizmom in katoliško cerkvijo. Konkordat zagotavlja katoliški cerkvi neokrnjeno pravico do vzgoje nemške katoliške mladine, ki naj bi se neodvisno in neovirano vzgojevala v katoliških mladinskih zvezah in društvih. Osrednja nemška vlada in vlade posameznih dežel pa se v področju mladinske vzgoje ne ozirajo na to bistveno konkordatno točko, marveč jo pobijajo z besedo in dejanjem.

Tako dajejo potuho vodstvu hitlerjevske mladinske organizacije (»Hitlerjeve mladine«), da vedno bolj drzno in osvajalno nastopa proti organizirani katoliški mladini.

Nedavno je izšel v uradnem državno-mladinskem listu članek z naslovom: »Ustvarite enotno mladino.« V tem članku se ugotavlja, da je katoliška mladina sedaj najbolj pereče ter najvažnejše vprašanje nemške mladine. Protestantovska mladinska organizacija se je že spojila s »Hitlerjevo mladino«. Da se dovrši zedinjenje nemške mladine, je treba, da se tudi katoliška mladina spoji s hitlerjevsko. Razlog za to, da zavzema katoliška mladina še vedno ločeno stališče, so visoki voditelji katoliške mladine, ki

Dan tašč.

Po proslavi tisočerih ter tisočerih materinih dnevih, dnevih za dečo, za matere in otroke, se je oprijela končno pravica toliko oklevetanih tašč. Zadnje dni se je vršila v mestu Amarillo v Mehiki na celem svetu do slej prva proslava tašč. Ta dan je bil določen od prirediteljev v to, da bi naj človeštvo prenehalo z 2500letno krivico, s katero obmeta va tašče. Prebivalci mesta Amarillo so proslavljali dan tašč z velikim navdušenjem. V mestu bivajoče tašče so korakale v sprevidu skozi glavne ulice, in mestni župan jim je govoril slavnostni govor. Zbrani meščani so

Januš Golec:

13. nadaljevanje.

KRUCI

Ljudska povest po zgodovinskih virih.

Ko bi bila hotela migniti Turčija samo z mezin-cem podpore, bi ne bil Munkač nikoli padel. Vsled pomanjkanja prehrane je predala Helena trdnjavo cesarskim 9. januarja 1688. Zasiguran ji je bil prost izhod v spremstvu preostankov posadke. Oblegovalci so seve preiskali temeljito prtljago junakinje in odkrili med raznimi dragocenostmi tudi krono kralja Krucev. Takrat zaplenjena krona je še ohranjena. Podobna je dragonski čeladi. Spodnji del je vijolične barve in obrobljen štiri prste na široko s čistim zlatom; zgornji del je obokast ter bel, obšit s platnom in okinčan z velikim dragocenim kamnom.

Prvi kralj Krucev je bil sicer ob krono. V odškodnino za to ga je imenoval veliki vezir leta 1690. za velikega kneza erdeljskega. Emerik I. se je podal s svojimi tolpami v Erdelje, kjer je rogovilil do svoje smrti. Prebivalstvo slovenskega štajerja je imelo precej časa mir pred Kruci.

Vsled sijajnih zmag slavnega avstrijskega vojskovođe Evgena je bila Ogrska kmalu rešena turškega jarma. Madžari so pokazali za osvoboditev malo ali nobene hvaležnosti. Radi malenkosti je došlo kmalu med avstrijskim dvorom in madžarskimi plemenitaši do sporov. Madžari so grozili s ponovnim uporom, opiraje se na ostanke Krucev.

Nezadovoljnost ogrskih domačinov so podžigali francoski najemniki, dokler ni priklopela do vrhunca. Tudi glavar in kralj zopet zbranih Krucev je bil kmalu pri roki v osebi Franca Rakoči, sina junaške Helene iz njenega prvega zakona, braniteljice trdnjave Munkač in soproge Emerika, ne baš slavnega prvega kralja Krucev.

Drugi kralj Krucev.

Kakor že omenjeno, se je udala l. 1688. glavna ter zadnja trdnjava prvega kralja Krucev — Munkač. Po predaji Munkača je prišla njegova braniteljica Helena Zrinjska s svojim sinom Francem na Dunaj. Njeno večletno krucevanje ji je odpustil cesar povsem

se bojijo, da bi medverska organizacija Hitlerjeve mladine škodovala verski zvestobi katoliške mladine. Hitlerjeva mladina zahteva od katoliške, da se nauči »nemško misliti«. Tega pa se bo najbolj naučila v organizaciji Hitlerjeve mladine, ki je prepojena z brezkompromisnim nemškim duhom. — Nemško misliti, in sicer brezkompromisno nemško misliti! Nemštvo, ki ga imajo pred očmi nemški narodni socialisti, je povse pogansko: nemška kri, nemška pasma, nemški bog! Katoliški mladini vcepiti takšno mišljenje, pomenja jo popoganiti. Zato ni čuda, da se temu protivijo »visoki voditelji katoliške mladine«, to so predvsem nemški škofje. Narodni socializem postopa tako, kakor postopa vsak pretiran nacionalizem: mesto Boga postavi na pre stol narod, ki postane malik, pred katerim pripogibajo ti patentirani narodnjakarji svoja kolena. V tem maliku pa sami sebe častijo in sebe okoriščajo, kakor so vedno imeli žreci glavni dobiček od malikovalstva. Nasproti vsem takim poskusom popogajenja mladine je katoliška cerkev vedno poudarjala ter poudarja in zahteva: Krščanska misel bodi vodilna v vzgoji mladine! Iz krščanske ideje dobi tudi narodna misel svojo potrditev, ureditev in izpopolnitev!

Vurberg. Žalno sliko tihe nedelje nam je ovenčala s cvetjem arčnega veselja veličastna materinska proslava. Stopila je popoldan mladenka Ogrinc na gledališki oder in z gorkimi čustvi veselo pozdravila naše ljube mamice in zbrane goste. Za pozdravom so se vrstile s proslavo skladajoče deklamacije dečkov in deklic. Slavnostni primeren govor pa je imel predsednik prosvetnega društva Viktor Gašparič, ki je z živimi barvami naslikal vrednost in dobroto materinske ljubezni. Potem se je pozorišče odra spremenilo v igrišče. Dekleta so pristrčno podala dve igrici: »Materin zaklade« in »Pismo«. Nastopili sta dve mladenki v ljubkem dvogovoru: ena ocenjuje telesno mater, druga pa navdušuje za duhovno mater, obe pa sta imeli vzvišene cilje. Za

sklep materinske proslave se je dvignila iz dekliških src vesela dekliška pesem. Vse zadovoljne in srečne so se naše mamice vračale na svoje domove. Zadovoljne so se čutili tudi drugi gostje. Škoda je le, da je našla ta proslava premalo odziva. Upamo, da bodo naše v prihodnje takšne prireditve več umevanja. Važno je, da omenim še to: Proslavi sta prisostvovala dva mlada brata Rusa in se kar nista mogla načuditi našemu kulturnemu delu. Da, tujci, ki nas ne razumejo, se zanimajo za našo prosveto, domačini pa nimajo žal dovolj umevanja.

Ormož. Prosvetno društvo od Sv. Tomaža vprizori na belo nedeljo dne 8. aprila, ob 4. uri popoldne, v kletarski dvorani v Ormožu zanimivo igro »Gospa ministrovka«.

*

Narodna knjiga.

V Mariboru je pričela poslovati Narodna knjiga, r. z. z o. z. Priobčujemo najvažnejša določila pravil imenovane zadruga.

§ 1. Tvrška se glasi: Narodna knjiga, r. z. z o. z.

§ 2. Zadruga ima namen: a) ustanovljati in vzdrževati javne knjižnice in javne čitalnice; b) nabavljati knjige in časopise in iste posojevati svojim udov; c) pospeševati sploh izobrazbo svojih udov, zlasti s tem, da 1. snuje naprave in naredbe v povzdigo izobrazbe svojih udov, 2. prireja podučna predavanja, tečaje in razstave ter izdaja primerne knjige, časopise in tiskovine. § 3. Kdor hoče pristopiti k zadrugi, se mora oglasiti pri načelnstvu.

§ 5. Vsak član plača takoj ob pristopu od načelnstva določeno pristopnino in vsaj en delež. Plačana pristopnina postane nepreklicno last zadruga. (Pristopnina znaša 1 Din.)

§ 7. Delež znaša 5 Din. Zadrugi deleži se vplačajo takoj po podpisu izjave in se ne obrestujejo.

§ 11. Zaveza zadrugnikov je omejena. Vsak zadrugnik jamči za društvene obveze s svojimi zadrugnimi deleži in poleg tega še z nadaljnim zneskom deleža.

§ 17. Javna razglasila se vršijo po enkratnem objavljanju v listu »Naš dom«, ki izhaja v Mariboru.

§ 18. Zadruga opravlja svoja opravila samostojno s sodelovanjem vseh zadrugnikov. Njeni organi so: načelnstvo, nadzorstvo in občni zbor.

§ 19. Načelnstvo obstoji iz načelnika, njega namestnika in pet odbornikov. Načelnstvo voli občni zbor za tri leta. Člani načelnstva ne dobijo za svoje poslovanje nikakih tantijem.

§ 28. Nadzorstvo obstoji iz treh članov, katere izvoli občni zbor za eno leto. Izvoliti se sme vsak zadrugnik, če ni član načelnstva.

§ 29. Občni zbor. Redni občni zbor se sklicuje enkrat v letu in sicer do 1. maja. Dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora je osem dni prej razglasiti v »Našem domu«.

§ 30. Vsak zadrugnik ima pravico glasovati pri občnem zboru. Vsak član ima toliko glasov, kolikor ima deležev.

Zadruga Narodna knjiga ima svojo pisarno v Mariboru, Aleksandrova cesta 6.

Kapla. Tudi mi se lahko enkrat oglasimo v našem listu, da smo začeli napredovati. Zbudila se ni le narava, prebudila se je tudi Kapla iz dolgega spanja. Na cvetno nedeljo so vprizorili naši šolarčki lepo igrico, nakar so nastopili kar štirje pevski zbori: šolski, ženski, moški in mešan zbor, in so skupno zapeli 17 narodnih in ponarodelih pesmi. Le-

po mirno lahko trdim, da so Kapelčani prav imenitno prestali svoj krst, da so prekosili celo sami sebe. Naša želja je, da bi mogla dati Kapla zboru tudi kak harmonij. Učili so se brez vsakega instrumenta, kar zada pevodji veliko težkoč. Ljudje so napolnili velik, a za njih premajhen razred in razšli so se veselih obrazov, z upanjem, da bodo spet in kmalu slišali naše pevce in pevke. Hvala vam pevci in pevke, le se še potolažite, le pojte nam, da nam preženete skrbi!

Jarenina. (Smrtna kosa.) Ko se je že začela ljuba spomlad, kosi kruta smrtna kosa na-

radi zaslug prednikov. Prepustil ji je celo v uporabo vsa podedovana in z ropom prisvojena posestva na Ogrskem. Iz Dunaja je poslala Helena sina na Češko, kjer se je izobraževal pet let prav pridno. Po končanih naukih je prevzel oskrbovanje razsežnih materinih posestev na Madžarskem. Leta 1696. se je oženil s hčerko hessenskega kneza Karola. Kot bogatin ter mogočnjak je bival in se zabaval deloma na Dunaju, deloma na svojih ogrskih graščinah. Godilo se mu je vsestransko po knežje. Še razna dostojanstva je imel zanj pripravljena avstrijski cesar.

Rakočiju je že bilo prirojeno hrepenenje po čisto samostojnem ter neodvisnem kraljestvu. Za njegov pohlep po osamosvojitvi so zvedeli Francozi, ki so itak natezali Avstriji vajeti s pomočjo puntarskih madžarskih plemičev. Francoski poslanik Villarsa je prejel od svoje vlade naročilo, naj spelje Rakočija, da se bo uprl cesarju. Vstaja bo rodila siguren uspeh. Francoski kralj bo podpiral punt z denarjem ter vojaštvom. Francoski poslanik je prisegel Rakočiju, da bo postal po otresenju avstrijskega jarma veliki knez Erdelije. Lastna častilakomnost in obljube Francozov so bile tolikanj mikavne in zapeljive, da se jim je

udal mladi mogočnjak in pričel pogajanja s Francozi. Nesreča je hotela, da se je našel iz njegove najozje družbe Judež v osebi nekega častnika, ki je ovadil vse spletkarije in pogajanja s Francijo na Dunaj. Meseca maja l. 1701. je poslal cesar na tihoma nad tedaj še prikritega puntarja vojaški oddelek. Ta je presenetil Rakočija na njegovi lastni graščini ter ga je ujel po kratki oblegi. V verigah so gnali cesarski upornika v Dunajsko Novo mesto. Pahnili so ga v isto ječo, v kateri je čakal radi vstaje pred 30 leti na smrtno obsodbo njegov stari oče, grof Zrinjski, ki je bil tudi obglavljen.

Rakoči ni romal sam v zatohle podzemeljske prostore. Z njim so odtirali na odgovor in zatožno klop vso njegovo ožjo okolico. Njegovemu svetovalcu Berčeniiju, duši zarote, je uspel pobeg iz ječe na Poljsko.

Poljaki so bili poleg Francozov naklonjeni madžarskemu gibanju po osamosvojitvi. Berčeni je storil na svobodi vse, da otme smrti svojega gospoda. Avstrija je stražila tako pazno ujetega ptiča, da je predsedel v ječi šest mesecev ter čakal v neprestanem strahu, da planejo zdaj in zdaj nanj rablji in ga od-

izbrali iz vrst tašč krasotno kraljico, najmlajšo, najdebelejšo in najboljšo vitko taščo. Bogznanj, če si bo utrl taščin dan pot iz mehikanskega mesta še tudi kam dalje po svetu!

Tarzanovo človeško pleme.

Vsem je znana povest »Tarzan«, v kateri je opisano, kako je zašel otrok med opice, je tamkaj zrasel in živel kot opica. V Londonu se je povrnil zadnje dni znameniti angleški raziskovalec Valter Clifton. Dve leti je prebil z ekspedicijo po Južnem morju. Njegova raziskovanja so bila povsem namenjena velikemu otoku Nova Guineja. Po povratku v London je izjavil raz-